

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 94

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Головний редактор:

Крамаренко Ірина Сергіївна – кандидат педагогічних наук, старший дослідник, начальник відділу Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

Члени редакційної колегії:

Баженков Євген Володимирович – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доктор економічних наук, доцент, директор, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Україна

Балахтар Валентина Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доктор психологічних наук, доцент, професор, професор кафедри психології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Пушкарьова Тамара Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, головний науковий співробітник відділу STEM-освіти, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Україна

Хоружа Людмила Леонідівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Шаров Сергій Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри комп'ютерних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Шарова Тетяна Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Шапошнікова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан факультету психології, історії та соціології, професор кафедри філософії, соціології та соціальної роботи, Херсонський державний університет, Україна

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, професор кафедр політології та соціології, Університет Вітовта Великого (Литовська Республіка)

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології, Університет Вітовта Великого (Литовська Республіка)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 4 від 27.04.2026 року)

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (A1 – Освітні науки, A2 – Дошкільна освіта, A3 – Початкова освіта, A4 – Середня освіта (за предметними спеціальностями), A5 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), A6 – Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)) відповідно до Наказу МОН України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Регстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1552 від 09.05.2024 року (Ідентифікатор медіа R30-04409)

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Приватна установа «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій» (вул. Інглєзі, буд. 6/1, оф. 135, м. Одеса, 65101, info@iei.od.ua, тел. +38 (093) 120-27-72)

Мови видання: українська, англійська, польська, німецька, французька.

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32782/2663-6085>

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Максименко О.О. ТРАНСФОРМАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ ТА МОВНИХ РЕАЛІЙ СУСПІЛЬСТВА У ЛАТВІЇ.....	11
Мединська А.В. ТЕАТРАЛІЗАЦІЯ ЯК МОТИВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	19
Мірошніченко В.І., Башнянин О.В. ІДЕЇ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ОСВІТИ (ДРУГА ПОЛ. XX – ПОЧ. XIX СТ.).....	23
Соловійова Т.В., Гуда О.В., Бойко О.Ю. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	28

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

Батечко Д.П., Пісарькова О.Р. ІНФОРМАТИВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ-ФУТЗАЛІСТІВ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ВІДНОВЛЕННЯ.....	37
Бедрій Х.В. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ТЬЮТОРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	43
Борщенко В.В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	48
Volkova S.G. MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPING ENGLISH WRITING COMMUNICATION OF FUTURE MANAGERS IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY.....	54
Дран Т.Л. БОДІ БАЛЕТ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОШКІЛЬНЯТ.....	58
Кобилінська А.С. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ РАМОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ТА ЇХНЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ.....	61
Korbut O.H., Lakiychuk O.V., Nuryadymka A.S. AI IN ESL ASSESSMENT: A HUMAN CENTERED APPROACH.....	66
Манько Р.М., Лазірко Н.О., Кобилінська В.В. БІОГРАФІЯ МИТЦЯ ЯК ПРОСТІР ЗУСТРІЧІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПОСТАТІ АДАМА МІЦКЕВИЧА.....	70
Осідач Х.І., Яремчук С.М. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТЕХНІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	74
Tyschenko M.A., Mihnieva Yu.R. НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЬМА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНИХ ХАКАТОНІВ.....	79
Трускавецька І.Я. ЕКОЛОПІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я І БЕЗПЕКИ.....	84
Shevchenko M.V. TEACHING ENGLISH PROFESSIONALLY ORIENTED DIALOGIC SPEECH TO FUTURE POWER ENGINEERS: CURRENT STATE AND PRIORITIES.....	89

Школа І.В., Дуброва О.В., Мороз А.А. РОЗМОВНА ГРАМАТИКА НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ВІД ПРАВИЛА ДО ЖИВОГО МОВЛЕННЯ.....	93
---	-----------

РОЗДІЛ 3. КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Ковшар О.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	99
Луканьова Л.О. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	103
Попюк С.В. РЕСУРСНІСТЬ КАЗКОТЕРАПІЇ У ПІДТРИМЦІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	107
Турко Б.Б., Мельник Т.І. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У АДАПТИВНОМУ НАВЧАННІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	111
Шевченко В.М. ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА В НАУКОВОМУ СПІЛКУВАННІ».....	117

РОЗДІЛ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Бугасівський С.А., Бугасівська Ю.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ НА БАЗІ ХНАДУ З МЕТОЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ.....	122
Бугрій С.В., Марков О.В., Ярещенко О.А., Дрібноход Д.А., Хацаюк О.В. ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ (ОПЕРАТИВНОЇ) ДІЯЛЬНОСТІ.....	127
Дуб Н.Є. СПЕЦИФІЧНІ ПОТРЕБИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ ТА ЗОРУ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЇХНЬОГО УРАХУВАННЯ У ПРОЦЕСІ СУПРОВОДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В МЕДИЧНИХ АКАДЕМІЯХ.....	136
Жмурко О.О. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	140
Задорожна О.І. ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ В ЕПОХУ НЕЗАЛЕЖНИХ СИСТЕМ ЗНАНЬ.....	144
Зінченко О.М. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ ЗАСОБАМИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ.....	149
Ком'яга А.В., Носкова Т.І. РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	155
Kryvoshei K. Yu. DISTRESS AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS IN WARTIME UKRAINE: A LONGITUDINAL ANALYTICAL REVIEW.....	161
Nemlii L.S. COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR IN FLIGHT SAFETY: EXPERIENCE IN TEACHING AVIATION ENGLISH TO FUTURE AIR TRAFFIC CONTROLLERS.....	167

Самсонов Ю.В., Торяник Д.О., Волянський В.Г., Черніченко Ю.М., Ковалевський Є.П. ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ВОГНЕВОЇ, ТАКТИЧНОЇ ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	171
Sydorenko Yu.I. ENGLISH FOR IT AS MULTIMODAL PROFESSIONAL COMMUNICATION: A THEORETICAL PERSPECTIVE.....	178
Сторожук Х.В., Старченко М.В. КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	182
Цегельник Т.М., Станіченко О.Ф., Панічевська Є.Л. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ТА ДОДАТКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ І ПЕДАГОГІВ: ІНТЕГРАЦІЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	186
Шепель Є.В., Токар Б.Р., Орленко І.П. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ КУРСАНТІВ-ЄДИНОБОРЦІВ У ПЕРЕДЗМАГАЛЬНОМУ МІКРОЦИКЛІ ПІДГОТОВКИ.....	191
Юнчик В.Л., Пасічник В.В. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ АСИСТЕНТ ВИКЛАДАЧА ЯК ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ПІДТРИМКИ В ІТ-ОСВІТІ.....	196

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Anikeienko L.V., Yefremenko V.N., Zubko V.V. INFLUENCED THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' COGNITIVE ABILITIES THROUGH PHYSICAL EDUCATION.....	202
Kozlova T.G., Varabash G.I. PEDAGOGICAL INNOVATIONS IN THE IMPLEMENTATION OF AN OPTIMALLY STRUCTURED PEDAGOGICAL PROCESS FOR THE KEY SUBJECTS OF EDUCATIONAL ACTIVITY IN HIGHER EDUCATION.....	206
Kuzmenko N.V., Martynov Yu.O. DEVELOPING APPLIED PHYSICAL SKILLS IN SECOND-YEAR STUDENTS AT THE NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF UKRAINE "IGOR SIKORSKY KYIV POLYTECHNIC INSTITUTE".....	210
Куриляк В.В. ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА «ПРИХОВАНИЙ» НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН» У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО-ЕТИЧНИХ ОРІЄНТИРІВ ЗДОБУВАЧІВ.....	214
Novytskyi Yu.V. CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF STRESS RESISTANCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF UKRAINE "IGOR SIKORSKY KYIV POLYTECHNIC INSTITUTE".....	220
Sabirov O.S., Abramov S.A. PSYCHOPHYSIOLOGICAL FEATURES OF ACADEMIC ADAPTATION OF FIRST-YEAR S TUDENTS AT A TECHNICAL UNIVERSITY IN THE GENDER ASPECT.....	224
Uskova S.M., Prus N.M., Golubeva V.A. INNOVATIVE SOLUTIONS TO ADDRESS THE CHALLENGES OF PHYSICAL FITNESS FOR STUDENTS AT TECHNICAL UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE.....	228

РОЗДІЛ 6. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Пономаренко Т.О. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ.....	232
Шапаренко Х.А., Пивоваренко М.С., Осипова Т.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	237

РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Вовненко Є.В., Загребельна Н.А. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	243
Доценко С.О., Гавриш І.В., Холтобіна О.У. ЦИФРОВА ПІПІЕНА ЯК ОСНОВА БЕЗПЕКИ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ВІД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	247
Зелінський Т.Б. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	252
Лазоренко Л.В., Дороніна Н.В., Андрійчук Т.В. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ.....	257
Маслова Л.О., Мудринич С.Ю., Лисенко О.А. РЕАЛІЗАЦІЯ ЛЕКСИЧНОГО ПІДХОДУ В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ CHARACTER AI ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВИВЧЕННЯ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	267
Моренцова А.В. ЦИФРОВА ДИСТАНЦІЯ ДОВІРИ У ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТ–ВИКЛАДАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	273
Мохун М.С., Калаур С.М. ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ У ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ВІРТУАЛЬНОГО ПЛАНЕТАРІЮ STELLARIUM.....	277
Овчаров Ю.В., Волянський С.В., Жеребцова Л.М. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН У СФЕРІ ВИМІРЮВАНЬ, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ.....	282
Сухіх А.С., Коркішко І.А. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ В МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ З УРАХУВАННЯМ БЕЗПЕКОВИХ АСПЕКТІВ.....	286
Трейтак Д.В. ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ОСНОВНІ ЧИННИКИ ТА ВИКЛИКИ.....	292

CONTENTS

SECTION 1. GENERAL PEDAGOGY AND HISTORY OF PEDAGOGY

Maksymenko O.O. TRANSFORMATIONS OF LANGUAGE EDUCATION AND LANGUAGE REALITIES OF SOCIETY IN LATVIA.....	11
Medynska A.V. THEATRICALIZATION AS A MOTIVATIONAL STRATEGY IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	19
Miroshnichenko V.I., Bashniianyn O.V. IDEAS OF MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC EDUCATION (THE SECOND HALF OF THE 20TH–EARLY 21ST CENTURY).....	23
Soloviova T.V., Huda O.V., Bolko O.Yu. CHALLENGES AND PROSPECTS OF MATHEMATICAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF DISTANCE AND MIXED LEARNING.....	28

SECTION 2. THEORY AND METHODOLOGY OF TEACHING (IN THE FIELDS OF KNOWLEDGE)

Batechko D.P., Pisarkova O.R. INFORMATIVE CRITERIA FOR ASSESSING THE FUNCTIONAL STATE OF STUDENT FUTSAL PLAYERS FOR DIFFERENTIATED APPLICATION OF RECOVERY MEANS.....	37
Bedrii Kh.V. CONTENT AND STRUCTURE OF TUTOR COMPETENCE OF A TEACHER IN GENERAL SECONDARY EDUCATION.....	43
Borshchenko V.V. FEATURES OF TEACHING BIOLOGY IN BLENDED LEARNING ENVIRONMENTS.....	48
Volkova S.G. MODERN TECHNOLOGIES IN DEVELOPING ENGLISH WRITING COMMUNICATION OF FUTURE MANAGERS IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY.....	54
Drach T.L. BODY BALLET AS A MEANS OF PHYSICAL TRAINING OF PRESCHOOL CHILDREN.....	58
Kobylinska A.S. COMPARATIVE ANALYSIS OF DIGITAL COMPETENCE FRAMEWORKS FOR EDUCATORS IN THE CONTEXT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	61
Korbut O.H., Lakiychuk O.V., Nypadymka A.S. AI IN ESL ASSESSMENT: A HUMAN CENTERED APPROACH.....	66
Manko R.M., Lazirko N.O., Kobylinska V.V. THE ARTIST'S BIOGRAPHY AS A SPACE OF ENCOUNTER: CONTEMPORARY APPROACHES TO STUDYING THE FIGURE OF ADAM MICKIEWICZ.....	70
Osidach Kh.I., Yaremchuk S.M. METHODOLOGY OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES IN A TECHNICAL INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION.....	74
Tyschenko M.A., Mihnieva Yu.R. DEVELOPING PROFESSIONAL ENGLISH WRITING SKILLS IN FUTURE IT PROFESSIONALS USING EDUCATIONAL HACKATHONS.....	79
Truskavetska I.Ya. ECOLOGIZATION OF THE CONTENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS AS A FACTOR IN THE FORMATION OF A CULTURE OF HEALTH AND SAFETY.....	84
Shevchenko M.V. TEACHING ENGLISH PROFESSIONALLY ORIENTED DIALOGIC SPEECH TO FUTURE POWER ENGINEERS: CURRENT STATE AND PRIORITIES.....	89

Shkola I.V., Dubrova O.V., Moroz A.A.

CONVERSATIONAL GRAMMAR IN THE EFL CLASSROOM: FROM RULES TO REAL TALK..... 93

SECTION 3. CORRECTIONAL PEDAGOGY**Kovshar O.V.**

CURRENT ISSUES OF ORGANIZING AN INCLUSIVE ENVIRONMENT IN UKRAINE AS A STRATEGIC DIRECTION OF NATIONAL SUSTAINABILITY IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION..... 99

Lukanova L.O.

FEATURES OF PROVIDING REMEDIAL SUPPORT TO PRESCHOOL AGED CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES..... 103

Potiuk S.V.

THE POTENTIAL OF FAIRY TALE THERAPY IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN AN INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT DURING WARTIME..... 107

Turko B.B., Melnyk T.I

USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN ADAPTIVE LEARNING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS..... 111

Shevchenko V.M.

PRACTICE OF IMPLEMENTING THE ACADEMIC DISCIPLINE «UKRAINIAN LANGUAGE IN SCIENTIFIC COMMUNICATION»..... 117

SECTION 4. THEORY AND METHODOLOGY OF VOCATIONAL EDUCATION**Buhaievskiy S.A., Buhaievskaya Yu.V.**

INTRODUCTION OF A DUAL EDUCATION PROGRAM AT KHNADU TO TRAIN SPECIALISTS FOR THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE'S TRANSPORT INFRASTRUCTURE..... 122

Buhrii S.V., Markov O.V., Yareshchenko O.A., Dribnokhod D.A., Khatsaiuk O.V

FORMATION OF CRITICAL THINKING AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE OFFICERS: PEDAGOGICAL ASPECTS OF PREPARATION FOR ACTIONS IN EXTREME CONDITIONS OF SERVICE-AND-COMBAT (OPERATIONAL) ACTIVITY..... 127

Dub N.Ye.

SPECIFIC NEEDS OF STUDENTS WITH HEARING AND VISION IMPAIRMENTS AND THE NEED TO TAKE THEM INTO ACCOUNT IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING IN MEDICAL ACADEMIES..... 136

Zhmurko O.O.

THEORETICAL SUBSTANTIATION OF DIDACTIC CONDITIONS FOR THE FORMATION OF THE ECOLOGICAL WORLDVIEW OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS..... 140

Zadorozhna O.I.

TRAINING PHYSICIANS IN THE ERA OF INDEPENDENT KNOWLEDGE SYSTEMS..... 144

Zinchenko O.M.

PEDAGOGICAL CONDITIONS AND A STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF MANAGERIAL COMPETENCE OF FUTURE MASTERS OF MILITARY MANAGEMENT THROUGH SIMULATION MODELING..... 149

Komiaha A.V., Noskova T.I.

DEVELOPMENT OF SPECIAL ENDURANCE OF FUTURE LAW ENFORCEMENT OFFICERS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING..... 155

Kryvoshei K.Yu.

DISTRESS AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS IN WARTIME UKRAINE: A LONGITUDINAL ANALYTICAL REVIEW..... 161

Nemlii L.S.

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR IN FLIGHT SAFETY: EXPERIENCE IN TEACHING AVIATION ENGLISH TO FUTURE AIR TRAFFIC CONTROLLERS..... 167

Samsonov Yu.V., Torianyk D.O., Volianskyi V.H., Chernichenko Yu.M., Kovalevskyi Ye.P. INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES FOR THE INTEGRATION OF FIRE, TACTICAL, AND PHYSICAL TRAINING OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE.....	171
Sydorenko Yu.I. ENGLISH FOR IT AS MULTIMODAL PROFESSIONAL COMMUNICATION: A THEORETICAL PERSPECTIVE.....	178
Storozhuk Kh.V., Starchenko M.V. COMMUNICATIVE STRATEGIES FOR CONFLICT RESOLUTION IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT.....	182
Tshehlynyk T.M., Starichenko O.F., Panichevska Ye.L. FORMATION OF AUGMENTATIVE AND ALTERNATIVE COMMUNICATION SKILLS IN FUTURE SPEECH AND LANGUAGE THERAPISTS AND EDUCATORS: INTEGRATION INTO THE EDUCATIONAL PROCESS.....	186
Shepel Ye.V., Tokar B.R., Orlenko I.P. ORGANIZATION OF THE TRAINING PROCESS OF UNICAMP CADETS IN THE PRE-COMPETITIVE MICROCYCLE PREPARATIONS.....	191
Yunchyk V.L., Pasichnyk V.V. THE INTELLIGENT TEACHER ASSISTANT AS A PEDAGOGICAL SUPPORT SYSTEM IN IT EDUCATION.....	196

SECTION 5. THEORY AND METHODOLOGY OF EDUCATION

Anikeienko L.V., Yefremenko V.N., Zubko V.V. INFLUENCED THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' COGNITIVE ABILITIES THROUGH PHYSICAL EDUCATION.....	202
Kozlova T.G., Barabash G.I. PEDAGOGICAL INNOVATIONS IN THE IMPLEMENTATION OF AN OPTIMALLY STRUCTURED PEDAGOGICAL PROCESS FOR THE KEY SUBJECTS OF EDUCATIONAL ACTIVITY IN HIGHER EDUCATION.....	206
Kuzmenko N.V., Martynov Yu.O. DEVELOPING APPLIED PHYSICAL SKILLS IN SECOND-YEAR STUDENTS AT THE NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF UKRAINE "IGOR SIKORSKY KYIV POLYTECHNIC INSTITUTE".....	210
Kuryliak V.V. EDUCATIONAL ENVIRONMENT AND THE "HIDDEN CURRICULUM" IN SHAPING THE SPIRITUAL AND ETHICAL ORIENTATIONS OF STUDENTS.....	214
Novytskyi Yu.V. CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF STRESS RESISTANCE IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF UKRAINE "IGOR SIKORSKY KYIV POLYTECHNIC INSTITUTE".....	220
Sabirov O.S., Abramov S.A. PSYCHOPHYSIOLOGICAL FEATURES OF ACADEMIC ADAPTATION OF FIRST-YEAR STUDENTS AT A TECHNICAL UNIVERSITY IN THE GENDER ASPECT.....	224
Uskova S.M., Prus N.M., Golubeva V.A. INNOVATIVE SOLUTIONS TO ADDRESS THE CHALLENGES OF PHYSICAL FITNESS FOR STUDENTS AT TECHNICAL UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN EDUCATIONAL SPACE.....	228

SECTION 6. PRESCHOOL PEDAGOGY

Ponomarenko T.O. TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS TO FORM THE BASIS OF SOCIAL AND CIVIC COMPETENCE OF EARLY AGE CHILDREN.....	232
--	-----

Shaparenko Kh.A., Pyvovarenko M.S., Osypova T.V. PREPARING FUTURE TEACHERS FOR DIGITAL TRANSFORMATION OF PRESCHOOL EDUCATION.....	237
--	------------

SECTION 7. INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION

Vovnenko Ye.V., Zahrebelna N.A. THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN ORGANIZING INDEPENDENT RESEARCH ACTIVITY OF HIGHER EDUCATION STUDENTS.....	243
Dotsenko S.O., Havrysh I.V., Kholobina O.U. DIGITAL HYGIENE AS THE FOUNDATION FOR A SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT: FROM PRESCHOOL TO SENIOR SECONDARY EDUCATION.....	247
Zelinskyi T.B. MULTIMEDIA TECHNOLOGIES AS AN INNOVATIVE PEDAGOGICAL TOOL FOR TRAINING FUTURE VOCATIONAL EDUCATION TEACHERS.....	252
Lazorenko L.V., Doronina N.V., Andriichuk T.V. DIGITAL FOUNDATIONS OF PROJECT-BASED LEARNING FOR IT STUDENTS.....	257
Maslova L.O., Mudrynych S.Yu., Lysenko O.A. IMPLEMENTING THE LEXICAL APPROACH IN THE CONTEXT OF USING THE CHARACTER AI PLATFORM AS A LANGUAGE LEARNING TOOL: A THEORETICAL ANALYSIS.....	267
Morentsova A.V. DIGITAL TRUST DISTANCE IN STUDENT-TEACHER INTERACTIONS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING AT A TECHNICAL UNIVERSITY.....	273
Mokhun M.S., Kalaur S.M. DEVELOPING A SCIENTIFIC WORLDVIEW AMONG STUDENTS IN PRE-HIGHER VOCATIONAL EDUCATION USING THE STELLARIUM VIRTUAL PLANETARIUM	277
Ovcharov Yu.V., Volianskyi S.V., Zherebtsova L.M INFORMATION TECHNOLOGIES IN TEACHING DISCIPLINES IN THE FIELD OF MEASUREMENT, STANDARDIZATION, AND QUALITY MANAGEMENT.....	282
Sukhikh A.S., Korkishko L.A. A COMPARATIVE ANALYSIS OF APPROACHES TO IMPLEMENTING MOBILE LEARNING IN SCHOOL EDUCATION IN AN INTERNATIONAL CONTEXT WITH CONSIDERATION OF SECURITY ASPECTS.....	286
Treitiak D.V. DEVELOPING OF ACTIVE CIVIC ENGAGEMENT AMONG SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT: KEY FACTORS AND CHALLENGES.....	292

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS TO FORM THE BASIS OF SOCIAL AND CIVIC COMPETENCE OF EARLY AGE CHILDREN

Стаття присвячена дослідженню змісту та особливостей підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку. Розкрито актуальність досліджуваної проблеми. Спрестежено концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців. Визначено теоретико-методичне підґрунтя підготовки. Уточнено зміст соціально-громадянської компетентності дітей третього року життя в межах її ціннісно-емоційного, когнітивного, діяльностного компонентів. Уточнено сутність готовності до ефективного формування досліджуваної компетентності дітей раннього віку як сукупності ціннісних орієнтацій, мотивації, знань, умінь, навичок, особистісно-професійних якостей, емоцій та почуттів майбутніх фахівців, що зумовлює ефективність формування основ досліджуваної компетентності малюків. Визначено зміст та особливості її становлення на засадах застосування інтерактивних форм, методів навчання, що реалізуються на діяльному й діалоговому рівні, в умовах закладу вищої педагогічної освіти та відзначаються одними з найбільш ефективних, зумовлюючи ефективність результатів навчальної діяльності (проблемні лекції, семінари, практичні заняття, модераторські, контекстне навчання, тренінги, діалози, дискусії тощо). Підтверджено ефективність запровадженої експериментально-педагогічної діяльності в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти. В контексті політики забезпечення права інформованого освітнього середовища в закладі вищої освіти, реалізації права інформованого лідеру в межах його освітнього процесу визначено зміст практичної складової семінарських та практичних занять, які пропонувалися студентам для виконання. Підтверджено ефективність застосування експериментально-педагогічної діяльності в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти.

Ключові слова: майбутні фахівці дошкільної освіти; соціально-громадянська компетентність; емоційний компонент; когнітивний компонент; діяльностний ком-

понент; діти раннього віку; підготовка; готовність.

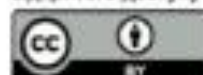
The article is devoted to the study of the content and features of the training of future specialists in preschool education to form the foundations of socio-civic competence of early childhood children. The relevance of the problem under study is revealed. The conceptual principles of professional training of future specialists are outlined. The theoretical and methodological basis of training is determined. The content of socio-civic competence of children of the third year of life is specified within its value-emotional, cognitive, and activity components. The essence of readiness for the effective formation of the studied competence of young children as a set of value orientations, motives, knowledge, abilities, skills, personal and professional qualities, emotions and feelings of future specialists is clarified which determines the effectiveness of the formation of the foundations of the studied competence of toddlers. The content and features of its formation are highlighted on the basis of the use of interactive forms, teaching methods, which are implemented on active and dialogic cognition, in the conditions of an institution of higher pedagogical education and are recognized as one of the most relevant, determining the effectiveness of the results of educational activities (problem lectures, seminars, practical classes, moderation, contextual learning, trainings, business games, discussions, etc.). The effectiveness of the implemented experimental and pedagogical activities in the conditions of the educational process of an institution of higher education is confirmed. In the context of the policy of ensuring a trauma-informed educational environment in a higher education institution, the implementation of a trauma-informed approach within its educational process, the content of the practical component of seminar and practical classes offered to students for implementation was determined. The effectiveness of the use of experimental and pedagogical activities in the educational process of a higher education institution was confirmed.

Key words: future specialists in preschool education, socio-civic competence, emotional component, cognitive component, activity component, early childhood children, preparation, readiness.

УДК 373.2.015.3:159.937:004.032.6

DOI <https://doi.org/10.32782/pr94.45>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Пonomarenko T.O.,
orcid.org/0000-0002-6801-0403

доктор пед. наук,
професор кафедри дошкільної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) представлені в Законах України «Про освіту» (2017) [8], «Про вищу освіту»

(2014) [6], «Про дошкільну освіту» (2025) [7], стандарті вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; 2019) [11], професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021) [10], Державному

стандарті дошкільної освіти (2021) [1], освітній програмі для дітей від двох до семи років «Дитина» [5].

У Державному стандарті дошкільної освіти (2021) [1] наголошується на необхідності формування в дітей навичок соціально прийнятної поведінки, соціально схвалюваних стосунків, вміння орієнтуватися в світі людських взаємин, готовності співпереживати та співчувати іншим, становлення основ соціально-громадянської компетентності.

Водночас на підставі аналізу результатів сучасного стану виховання, розвитку дітей раннього віку з'являються невтішні висновки стосовно дефіциту в багатьох майбутніх фахівців дошкільної освіти професійних знань, практичного досвіду компетентної освітньої діяльності, готовності до педагогічної взаємодії з дітьми означеного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичних засад дослідження засвідчує глибокий науковий інтерес до проблеми підготовки майбутніх вихователів ЗДО (Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, В. Вертугіна, С. Гаврилюк [12], Н. Гавриш, Н. Голота, І. Дичківська, С. Довбня, А. Карнаухова, Л. Козак, І. Кондратець, О. Кононко, К. Крутій, В. Кушнір [12], О. Літченко, О. Мельникова [12], І. Новоселецька, О. Половіна, Т. Поніманська, Т. Пономаренко, Т. Шинкар та ін.).

Узагальнення результатів аналізу теоретичних і методичних основ дослідження свідчить про вивчення ученими ряду питань у межах проблеми формування соціально-громадянської компетентності в дітей дошкільного віку (Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Княжева, О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко, О. Половіна, Т. Поніманська, Т. Пономаренко, О. Стаєнна та інші). Проте слід зазначити, що формуванню основ досліджуваної компетентності в дітей раннього віку приділяється значно менше уваги, про що свідчить невелика кількість наукових робіт (С. Васильова [2; 3], Н. Гавриш [2; 3], Л. Гарашенко, А. Карнаухова, І. Кондратець, О. Косенчук [9], О. Половіна, Т. Пономаренко, В. Рагозіна [2; 3] та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз педагогічної практики свідчить, що відповідно до застарілих нормативів діяльність педагогів часто зорієнтована на групові форми роботи з дітьми раннього віку. Багатьом вихователям важко оволодівати діалоговим форматом міжособистісної взаємодії з малюками, забезпечувати переважання індивідуальних форм педагогічної взаємодії з дітьми. Тож проблема педагогічного супроводу виховання, розвитку дітей раннього віку, зокрема формування основ їх соціально-громадянської компетентності, є досить складною, недостатньо дослідженою. Її недостатня розробленість зумовила вибір теми дослідження.

Метою статті є висвітлення змісту та особливостей підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку.

Виклад основного матеріалу. В експериментально-педагогічній діяльності взяли участь студентки денної форми навчання (спеціальність 012 Дошкільна освіта; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти) в межах вивчення навчальної дисципліни «Дитина в соціумі». Результати аналізу констатувального етапу експерименту засвідчили, що більшість майбутніх фахівців дошкільної освіти мають низький та середній рівні стану готовності до формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку, що зумовлює актуальність, доцільність проблеми дослідження.

У Державному стандарті дошкільної освіти (2021) [1] сутність соціально-громадянської компетентності визначається як здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя.

Результат сформованості соціально-громадянської компетентності засвідчує ціннісне ставлення дитини до себе, своїх прав і прав інших, наявність уявлень про правила і способи міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми та вмінь дотримуватись цих правил в соціально-громадянському просторі, а також ціннісне ставлення та повагу до культурних надбань українського народу, представників різних національностей і культур [1].

На засадах означеного документа [1] та освітньої програми «Дитина» [5] визначено зміст соціально-громадянської компетентності дітей третього року життя в межах її: емоційно-ціннісного компоненту – співчуття, співпереживання, позитивна емоційна орієнтація на дорослих та дітей; впливи почуття любові до членів родини, шанобливе ставлення до старших тощо; когнітивного компоненту – наявність знань, уявлень про сім'ю, членів родини – маму, тата, братів, сестер, бабуся, дідуса тощо, їх імена; правила соціально схвалюваних стосунків між людьми; правила поведінки у стосунках з чужими та рідними, близькими людьми; заклад дошкільної освіти як будинок, в якому діти перебувають без батьків, спілкуються, граються разом з однолітками; вихователів і помічників вихователя як людей, що дбають про дітей та їхні потреби, і до чітких пропозицій, порад і прохань слід прислухатись тощо); діяльнісного компоненту – наявність прагнення до спілкування; первинний досвід моральних вчинків; вміння дотримуватись елементарних соціальних правил у стосунках з дорослими

і дітьми; виявів різних форм доброзичливого ставлення до дітей та дорослих – поступатися, ділитися, допомагати, піклуватися в різних ситуаціях життєдіяльності; проявів негативного ставлення до соціально не схвалюваних форм поведінки; дотримання елементарних правил поведінки в громадських місцях – не заважати іншим, не галасувати, не кричати, розмовляти спокійно, поводитися стримано тощо.

В контексті нашого дослідження доцільним є сприяння становленню саме основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку, бо особливості фізичного, психологічного, емоційного розвитку дітей означеного віку дозволяють здійснювати психолого-педагогічний супровід формування лише основ, початків досліджуваної компетентності.

Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти здійснюється в Україні на різних етапах неперервної педагогічної освіти (університетської, післядипломної, самоосвіти). Реалізація університетської педагогічної освіти спрямована на становлення, вдосконалення їх готовності до формування основ компетентностей дітей раннього та дошкільного віку в межах освітніх напрямів Державного стандарту дошкільної освіти (2021), зокрема соціально-громадянської компетентності в межах освітнього напрямку «Дитина в соціумі» [1].

В сучасній психолого-педагогічній науці й освітній практиці інтерактивні форми, методи навчання, що реалізуються на діяльному й діалоговому пізнанні, в умовах закладів вищої педагогічної освіти визнаються одними з найактуальніших, зумовлюючи ефективність результатів навчальної діяльності. В процесі становлення готовності майбутніх фахівців до формування основ досліджуваної компетентності ми використовували саме такі форми та методи навчання.

Використовуючи проблемні лекції в процесі освітньої взаємодії зі здобувачами ми виходили з того, що проблемна лекція – це лекційна форма, в якій процес пізнання студентів наближається до пошукової, дослідницької діяльності.

Так, у процесі освітньої взаємодії зі студентами використовувалися: лекція-бесіда «Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку»; лекція-дискусія «Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей дошкільного й раннього віку»; лекція з використанням елементів «мозгового штурму» – «Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності»; лекція з аналізом та обговоренням конкретних ситуацій з реальної педагогічної практики «Виховання на засадах травма-інформованого підходу як механізм ефективної соціалізації дітей раннього та дошкільного віку»;

лекція «прес-конференції» із залученням спеціалістів з проблеми, яка вивчається (викладачів ЗВО, педагогів-практиків) «Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку на основі травма-інформованого підходу» тощо.

У процесі проведення семінарських занять («Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку», «Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор» тощо) ми враховували положення в галузі психології стосовно того, що психічний розвиток особистості не зводиться до засвоєння та інтеріоризації зовнішніх відносин. Він включає подальшу переробку засвоєного, його систематизацію, що призводить до цілісних змін особистості, виникнення мотивації до діяльності, нової її екстеріоризації (перетворення внутрішньої психічної активності у зовнішню дію). З цього погляду й семінарське заняття ми розглядали як таке, під час підготовки та проведення якого продовжується поглиблення певних знань. Тож вони набували не тільки емпіричної значущості, а теоретико-методологічної.

Використовуючи практичні заняття у межах вивчення дисципліни («Теоретико-методологічні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку», «Виховання як механізм соціалізації дитини раннього віку» тощо) ми дотримувалися таких основних умов підвищення їх ефективності: послідовність «ідеальних» моделей взаємодії викладача зі студентами зі спонтанними рішеннями здобувачів; зв'язок змісту практичного заняття зі змістом лекції (семінару); актуальність проблем, які вирішуються на занятті, для особистісно-професійного розвитку майбутніх вихователів; індивідуалізація завдань; усвідомлення та самоаналіз студентами структури й результатів заняття; поопераційний контроль і корекція в ситуаціях, які є відображенням реальної освітньої діяльності; створення атмосфери невимушеності, суб'єкт-суб'єктного діалогу тощо.

В контексті політики забезпечення травма-інформованого освітнього середовища, реалізації травма-інформованого підходу в межах освітнього процесу в якості практичної складової семінарських та практичних занять студентам пропонувалися для виконання такі завдання за програмою «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки» (The LEGO Foundation/ The MHPSS COLLABORATIVE/ 2023) [4]: скласти «Квітку власного особистісно професійного благополуччя»; розробити квітку благополуччя фахівців дошкільної освіти; створити план турботи фахівця дошкільної освіти про фізичне та психічне

здоров'я усіх учасників освітнього процесу; розробити структурно-змістову модель забезпечення, підтримки благополуччя дітей раннього віку на засадах шести практик означеної програми тощо.

В межах практичної складової семінарських, практичних занять здобувачам також пропонувались для виконання такі завдання: запропонувати ситуації проявів соціально схвалюваної та соціально несхвалюваної поведінки дітей раннього віку та визначити педагогічні впливи дорослого на дитину відповідно суті ситуацій; знайти у вітчизняній або зарубіжній літературі соціально-історичну характеристику дитини раннього віку або дитинства цього вікового періоду; навести приклади життєвих ситуацій, які можуть викликати у дітей раннього віку стресові стани, запропонувати засоби попередження та корекції таких станів; розробити модель освітнього розвивального середовища, застосування якого зумовлює попередження стресів та їх подолання в дітей раннього віку; створити історію про розробку й використання розвивального соціально-інтерактивного середовища, що зумовлює формування соціально схвалюваних стосунків дітей раннього віку з дорослими та однолітками; розробити у форматі Mindmap структурно-змістову інтелектуальну карту формування первинних основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку; розробити стратегію (план) формування, підтримки соціально схвалюваної поведінки дітей раннього віку в різних видах їх діяльності.

В процесі експериментально-педагогічної діяльності формування досліджуваної готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти здійснювалося на підґрунті контекстного навчання та модерації. Модерацію ми розглядали як форму навчання, використання якої сприяє ефективній реалізації принципів інтерактивного навчання, всі форми навчальної діяльності (лекційні, семінарські, практичні заняття) проводилися на засадах модерації, тобто визначалися нами як модеративні. Контекстне навчання ми також застосовували як форму навчальної діяльності, застосовуючи професійно орієнтовані тренінги, ділові, рольові ігри, кейс-метод як методу колективного вирішення ситуацій тощо.

При проведенні тренінгових занять за темами «Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку» та «Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності» ми використовували такі форми освітньої діяльності як групова дискусія («Діти раннього віку: догляд чи освіта») та рольова гра («Соціалізація дітей раннього віку в умовах сімейного виховання»). Дискусія використовувалася з метою різностороннього усвідомлення сутності проблеми.

За допомогою гри опрацьовувалися варіанти поведінки в тих ситуаціях, в яких можуть опинитися майбутні вихователі ЗДО, набувалися певні уміння, навички професійної педагогічної діяльності. Застосовуючи ділові ігри («Аукціон педагогічних ідей», «Педагогічний консиліум», «Діти – дзеркало соціально-громадянської компетентності батьків», «Безпечно освітнє середовище в групах дітей раннього віку» тощо) ми виходили з того, що ділова гра являє собою імітаційне моделювання реальних механізмів, процесів, форму відтворення предметного й соціального змісту будь-якої реальної діяльності (професійної, соціальної, політичної, технічної тощо).

Для проведення дискусій здійснювався вибір та формулювання тем, що мали проблемний характер, включали протилежні погляди, дилему, наприклад: «Успіх соціалізації: багатодітність чи одна дитина в сім'ї», «Пренатальна педагогіка в соціалізації дитини: за та проти...», «Соціалізація малюків: народне дитинознавство чи освіта в умовах ЗДО?», «Вільна соціалізація дітей раннього віку чи її реалізація за спеціально розробленими планами?». Здійснювалось формулювання мети дискусії, визначення її змісту, терміну, основних проблем та питань для обговорення. Заздалегідь було продумано основні способи й питання для здійснення контролю процесу дискусії, підбиття проміжних підсумків, підтримки та стимулювання активності учасників. Було застосовано такі види дискусії як «займи позицію», «неперервана шкала думок», дискусія на кшталт «ток-шоу», дебати тощо.

У процесі експериментально-педагогічної діяльності нами використовувалися групові (фронтальні) та колективні (кооперативні) форми навчання. Такий вид кооперативного навчання, як «карусель» виявилася ефективною у випадку одночасного включення всіх учасників в активну роботу з різними партнерами для обговорення дискусійних питань, збирання інформації щодо певної теми, інтенсивної перевірки обсягу та глибини наявних знань; розвитку вмінь аргументувати власну думку тощо. Пропонусмо приклади дискусійних питань: «Які недоліки в професійній компетентності вихователів ЗДО негативно впливають на ефективність формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку?»; «У що трансформуються помилки вихователів в освітній взаємодії з дітьми раннього віку щодо їх соціалізації?»; вирішення проблем з протилежних позицій (Чи існують ризики в освітній діяльності вихователів дітей раннього віку? Якщо існують, то які саме?»; «Результати анкетування засвідчили, що значна кількість випускників закладів вищої педагогічної освіти не планують здійснювати свою професійну діяльність

в освітній взаємодії з дітьми раннього віку. Пояснить цей факт» тощо.

Висновки. Визначено актуальність підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку. Окреслено теоретико-методичне підґрунтя формування досліджуваної підготовки. Висвітлено зміст та особливості її становлення. Підтверджено ефективність запровадженого педагогічного супроводу в умовах освітнього процесу закладу вищої освіти. Наукові розвідки полягають у необхідності подальшої розробки та впровадження педагогічного супроводу формування досліджуваної готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Київ, 2021. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року URL: <https://ezavdnz.mcfi.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 20.03.2026).
2. Виховство і розвиток дитину раннього віку : навчально-методичний посібник / Гавриш Н.В., Васильєва С.А., Рагозіна В.В. ; за заг. ред. Н.В. Гавриш. Кропивницький : Імекс-ЛДТ, 2021. 158 с.
3. Гавриш Н.В., Рагозіна В.В., Васильєва С.А. Моделювання освітнього процесу в групах раннього віку. Збірник наукових праць Інституту проблем виховання НАПН України «Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді». Вип. 24. 2020. С. 85–105.
4. Дейтц Р., Неміро Е. Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки. The LEGO Foundation / The MHPSS COLLABORATIVE. 2023. 118 с.
5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В.О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богінч, В.М. Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г.В. Беленька ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
6. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 37–38, ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.03.2026).
7. Закон України «Про дошкільну освіту». док. № 3788-IX, чинний, поточна редакція від 01.01.2025, підстава – 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 22.03.2026).
8. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2017, № 38–39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 23.03.2026).
9. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впровадження Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 3–8.
10. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти». Наказ МОН України від 19 жовтня 2021 р. № 755-21. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/848/84885/NAKAZ_755.pdf (дата звернення: 26.03.2026).
11. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України 21.11.2019 р. № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 19.03.2026).
12. Сучасні тенденції підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійної діяльності: теоретичний аспект : кол. моногр. / С.М. Гаурилюк, О.М. Мельникова, В.М. Кушнір та ін. ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2023. 230 с.

Дата першого надходження статті до видання: 09.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.05.2026